

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-11-04

Diarienummer N160-1959/24

Handläggare: Emma Davachi, Per-Olof Frick

emma.davachi@aldrevardomsorg.goteborg.se

per-olof.frick@aldrevardomsorg.goteborg.se

Svar på remiss - motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy

Förslag till beslut

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden:

1. avstyrker motion av Emma Altenhammar (SD) om att revidera Göteborgs Stads policy för måltider i linje med Uddevalla kommuns måltidspolicy
2. översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till stadsledningskontoret.

Sammanfattning

Ärendet avser ett remissvar på en motion från Emma Altenhammar (SD) om en ny måltidspolicy baserad på Uddevallas husmanskostmodell.

Vid en jämförelse mellan Göteborgs Stads måltidspolicy och Uddevalla kommuns framgår det att de har många gemensamma utgångspunkter. En del av det som lyfts fram och betonas i Uddevallas policy uppfylls redan inom förvaltningen eller inom Göteborgs Stad. Några likheter är:

- Valmöjlighet maträtter: Båda kommuner erbjuder två maträtter.
- Husmanskost: Cirka 90 procent av maträtterna i Göteborgs Stads vård- och omsorgsboenden är husmanskost.
- Lokalt fokus: Uddevallas policy betonar användning av svenska, närproducerade livsmedel. Inom Göteborgs Stad och förvaltningen för inköp och upphandling pågår ett arbete för att fler mindre och lokala matproducenter ska ha möjlighet att leverera till stadens verksamheter.

En skillnad som framkommer är att de som önskar anpassad kost av religiösa skäl i Uddevalla kommun erbjuds ett vegetariskt alternativ. I Göteborgs Stad ska anpassad eller alternativ kost av andra skäl än medicinsk specialkost utformas i samråd mellan matgästen, berörda verksamheter och vid behov närstående.

Förvaltningen rekommenderar att motionen avstyrks och att det nuvarande arbetet med mat och måltider fortsätter i enlighet med Göteborgs Stads policy och anvisningar för äldreomsorgen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

I förord till *Nationella riktlinjer för måltider i äldreomsorgen* från Livsmedelsverket anges att matvanorna speglar den enskildes identitet, kultur, erfarenheter och historia. Därför behöver måltiderna i äldreomsorgen utformas utifrån de äldres individuella behov och önskemål. Det finns inte en universallösning i stället behövs flexibla måltidslösningar som ger valmöjlighet och delaktighet. Gemensamt och strukturerat samarbete medför måltider som bidrar till välbefinnande, hälsa och värdighet. Att arbeta för bra måltider i äldreomsorgen är en viktig del i arbetet för en jämlik hälsa och för ett värdigt och gott liv för alla. Om förvaltningen skulle följa föreslagen motion finns risk för att vissa av omsorgstagarnas valmöjligheter skulle minska.

Samverkan

Information ges i förvaltningsövergripande samverkansgrupp (FSG) den 4 december 2024.

Bilagor

1. Motion av Emma Altenhammar (SD) om måltidspolicy
2. Uddevalla kommuns måltidspolicy
3. Göteborgs Stads policy för måltider

Beslutet skickas till

Stadsledningskontoret

Ärendet

Ärendet avser ett remissvar på en motion från Emma Altenhammar (SD) om en ny måltidspolicy baserad på Uddevallas husmanskostmodell. Motionen föreslår att Göteborgs Stad ska ”följa Uddevallas exempel och införa en måltidspolicy med svensk husmanskost som bas, valmöjligheter mellan rätter och ökad prioritering av lokalproducerade råvaror.” Yttrandet ska ha inkommit till stadsledningskontoret senast den 19 januari 2025.

Beskrivning av ärendet

Den 17 oktober 2024 skickades en remiss där nämnden ska överväga en revidering av Göteborgs måltidspolicy i enlighet med Uddevalla kommuns måltidspolicy.

Remissinstanser inkluderar flera nämnder, däribland äldre samt vård- och omsorgsnämnden, inköp och upphandling samt skola/utbildning.

Göteborgs Stads policy för måltider antogs av kommunfullmäktige den 9 december 2021 och uppdrag gavs till olika nämnder att utveckla verksamhetsspecifika anvisningar. För äldre samt vård- och omsorgsnämnden godkändes dessa anvisningar den 22 november 2022 och ett projekt har startats för att implementera dem i verksamheten.

Motionen och måltidspolicy för Uddevalla kommun

I motionen framhålls att matvanor påverkar individers fysiska och psykiska hälsa. Det betonas att maten som serveras i kommunens verksamheter bör spegla de värderingar som kommunen vill främja. Motionen lyfter också fram husmanskostens betydelse för identiteten och att den säkerställer att invånarna får näringsrik mat rotad i traditioner.

Uddevalla kommuns måltidspolicy som antogs den 13 juni 2024 föreskriver att matsedlarna ska baseras på svensk husmanskost och att minst två alternativa rätter ska erbjudas. ”Specialkost och anpassad kost/måltid serveras mot intyg, journalutdrag, bedömning av vårdpersonal eller efter särskilt beslut. Vegetarisk kost serveras alla som önskar det. De som önskar anpassad kost av religiösa skäl erbjuds vegetariskt alternativ.” Policyn betonar vikten av lokalt fokus där måltidsplanering och livsmedelsupphandling ska stödja användning av högkvalitativa och närproducerade livsmedel.

Livsmedelsverkets riktlinjer

Livsmedelsverket har nationella riktlinjer för måltider i äldreomsorgen som betonar att måltider ska anpassas efter individens behov och önskemål. Maten är central för identitet och kulturell tillhörighet och det är viktigt att ta hänsyn till olika matkulturer och traditioner. Att förstå och respektera dessa traditioner bidrar till en inkluderande och trivsamt måltidsmiljö, vilket skapar gemenskap och sammanhang. Måltiderna bör därför utformas med hänsyn till individens preferenser och vanor för att ge en meningsfull måltidsupplevelse.

Husmanskost och specialanpassad kost inom äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen

Sedan april 2023 har vård- och omsorgsboenden möjlighet att välja mellan två lunchalternativ: en husmansrätt och en vegetarisk eller internationell rätt. Köksmästarna sätter samman menyerna utifrån gemensamma principer med hänsyn till högtider och säsong samt återkoppling från hyresgäster via synpunktshantering och måltidsråd. För närvarande utgör cirka 90 procent av maträtterna svensk husmanskost.

Under avsnittet om säkra måltider i Göteborgs policy hanteras frågan om specialkost och alternativ kost: ”Den som är i behov av specialkost ska erbjudas detta samt få hjälp och stöd kring sin kosthållning. Specialkosten ska bygga på korrekta diagnoser och utredningar och säkerställas i regelbunden dialog med vården. Anpassad eller alternativ kost av andra skäl ska utformas i samråd mellan matgästen, berörda verksamheter och vid behov närstående.” Detta innebär att anpassningar utifrån andra skäl, som religiösa, ska utformas i samråd med matgästen.

Närproducerat – svenska och lokala råvaror

Regler för upphandling

I ”Budget 2025 Göteborgs stad” anges att Göteborgs Stad ska ställa miljömässiga, sociala och etiska krav vid upphandlingar för att främja hållbarhet. Enligt EU-regler är det dock inte tillåtet att ställa krav på ursprung, som ”svenska råvaror”. Upphandlingar måste vara öppna och icke-diskriminerande men krav på kvalitet och produktionsstandarder, såsom djurhållning och miljöhänsyn, kan ställas så länge de inte begränsar konkurrensen.

Pågående aktiviteter

Förvaltningen för inköp och upphandling arbetar för att fler lokala matproducenter ska kunna leverera till stadens verksamheter. Miljö- och klimatnämnden har fått i uppdrag att ta fram en plan för ett hållbart livsmedelsystem ur ett cirkulärekoniskt perspektiv. En rekommendation är att utveckla en funktion för att koordinera utbudet från små lokala producenter.

Västra Götalandsregionen (VGR) arbetar också med närproducerade livsmedel och utvecklar en modell för att mäta andelen närproducerade inköp. Det finns inga bindande gemensamma regler men samverkan sker mellan Göteborgs Stad och VGR på flera nivåer.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att Göteborgs Stads nuvarande policy för måltider och det pågående arbetet inom förvaltningen effektivt uppfyller riktlinjerna. Detta skapar goda förutsättningar för att göra måltiderna inom äldreomsorgen till en central del av arbetet för ett värdigt och gott liv för alla. Husmanskosten som framhävs i Uddevalla kommuns policy utgör redan en betydande del av Göteborgs matsedel samtidigt som anpassningar görs utifrån individernas behov.

Därför anser förvaltningen att det är viktigt att fortsätta det nuvarande arbetet med mat och måltider i enlighet med Göteborgs Stads policy för måltider samt anvisningarna från äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen

Emma Höjgaard
Tf avdelningschef Service

Babbs Edberg
Förvaltningsdirektör